

Taiteilijan tärkeimmät välineet

Öljyvärit

HISTORIA: Öljyvärimaalauks on yksi kiehtovimmista taiteen muodoista. Sen alkua on vaikea määrittää, mutta ensimmäiset öljyväriyöt tehtiin jo yli 800 vuotta sitten. Nykyinen öljyväritekniikka ja käytettävissä olevat aineet poikkeavat melkoisesti suurten mestarien ajasta, mutta öljyvärimaalauks on edelleen yksi arvostetuimmista taidemuodoista.

OMINAISUUDET: Öljyväreiden tärkein ominaisuus on siinä, että jokainen pigmenttihiukkanen on ohuen öljykerroksen peittämä. Väri kuivuu kemiallisen reaktion, ei siis haihtumisen, kautta. Tämä prosessi saa aikaan huomattavan kestävä ja joustavan värikerroksen. Koska värihiukkaset ovat erillään öljyn ansiosta, valo heijastuu ja kulkee maalauksessa tavalla, joka antaa öljyväreille niille ominaisen syvyyden ja valovoiman jos maalaus on tehty oikein (ilman täyttää tietoa eri maalausaineiden käytöstä voi menettää öljyväreiden erikoisominaisuudet).

LAADUT: Öljyvärejä on saatavilla useita eri laatuja monen eri tehtaan valmistamana. Ne jaetaan kolmeen ryhmään: taiteilijavärit, keskilaatuiset taiteilijavärit ja harrastelijavärit. Se, mitä laatuluokkaa käytetään, on tietysti käyttäjän oma valinta, mutta suositamme riittävän **hyvälaatuisia** värejä (esim. Van Gogh tai Rembrandt).

VÄRIT: Alla on luettelo niin kutsutuista perusväreistä. Kyseessä olevan valikoiman avulla voit sekoittaa huomattavan laajan valikoiman uusia sävyjä.

SINKKIVALKOINEN (104)
 KADMIUM KELTAINEN (214 & 219, lämmin)
 SITRUUNANKELTAINEN (212, kylmä)
 KADMIUM PUNAINEN (310 & 305, lämmin)
 ALITSARIINIINIPUNAINEN (326, kylmä)
 ULTRAMARIINIININSININEN (506, kylmä)
 PREUSSINSININEN (566, lämmin)
 TAIVAANSININEN (534)
 VIRIDIANVIHREÄ (616)
 OKRA (227)
 UMBRA, POLTETTU (409)
 SIENNA, POLTETTU (411)

Hyviä värejä ovat esim. Talens Van Gogh ja Rembrandt - öljyvärit sekä vesiohenteiset Talens H2Oil-ölyvärit. Suluissa oleva numero viittaa Van Gogh -väreihin.

ÖLJYVÄRIMAALARIN PERUSTARVIKKEITA:

- palettiveitsi (esim. Temperan no. 7)
- maalausaine
- ranskalainen ja hajuton tärpätti
- kangaspahvi- tai pinkopohja
- palettilehtiö
- hiiltä
- fiksatiivia
- siveltimiä, useita (esim. Tempera KR, KB)

MITÄ TARVITAAN?

Öljyvärimaalauksessa on käytettävissä lukuisia eri tuotteita joista esittelemme tärkeimmät. Harrastuksen syventäessä lisätietoa saa muista tuotteista esim. alan kirjallisuudesta, erikoisliikkeistä ja kursseilta.

APUAINHEET: Öljvärimaalauksen apuaineita on saatavilla hyvin laaja valikoima. Aluksi toimeen tulee kuitenkin perusaineilla. Ensimmäinen luonnos tehdään väreillä, jotka on ohennettu aidolla ranskalaisella tärpätillä. Ylemmissä värikerroksissa sekoitetaan väreihin **maalausainetta** (Talens painting medium 083). Maalausaine tekee värin helpommaksi levittää ja, mikä vielä tärkeämpää, värit kuivuvat parhaissa mahdollisissa olosuhteissa (pelkän öljyn tai ohenteen käyttö voi vaikuttaa huonontavasti värien ominaisuuksiin). Maalausainetta voit myös valmistaa itse; aineksina käytetään tavallisesti puhdistettua pellavaöljyä, ranskalaista tärpättiä ja dammarvernissaa. Vältä käyttämästä nk. "hajutonta tärpättiä" koska kaikki aineet eivät liukene siihen tyydyttävästi (esim. dammarvernissa).

Maalaustyön **suojaamiseen** käytetään **vernissaa**. Talens vernissoja on myös saatavilla spray-pulloissa. **Retussivernissa** suojaa työtäsi kunnes se on täysin kuiva (n. 1 vuosi) jolloin käytetään viimeistely - eli **tauluvernissaa**. Tauluvernissalla voi myös muuttaa tai tasoittaa maalauksen kiiltoastetta - saatavilla on himmeää ja kiiltävää tauluvernissaa (joita voit myös sekoittaa keskenään). Lisätietoja eri maalausaineista saa esim. opettajilta tai Temperan 'taiteilijan maalausaineet'-esitteestä (saatavilla taiteilijatarvikeliikkeistä). Hyviä apuaineita valmistaa mm. Talens-tehdas.

TARVIKKEET: Värien ja apuaineiden lisäksi tarvittavat maalusalustan sekä paletin, siveltimiä, hiiltä (Schmincke), palettiveitsen, palettikuppeja ja mahdollisen telineen.

Maalauspohjana on suosituin Fredrix-kangaspahvipohja (yleispohjustettu kangas liimattuna pahville). Taitojen kehittyessä voi siirtyä käyttämään kiilakehykselle pingotettua kangasta. Kankaita on saatavilla sekä valmiiksi pohjustettuna (esim. Claessens-taiteilijakankaat tai Temperan puuvilla) että pohjustamattomana, jolloin kangas pohjustetaan itse (Tempera-Gesso).

Palettina on kätevä Talens-lehtiöpaletti. Tämän lisäksi on saatavilla erilaisia puupaletteja (jotka on hyvä käsitellä pellavaöljyllä ennen käyttöönottoa).

SIVELTIMET: Sivellin on tärkein työväline! Siksi tulee kiinnittää tarkkaa huomiota minkälaisen ja -laatuisen valitsee. Siveltimiä on tarjolla runsaasti - pääsääntönä on, että mitä kalliimpi sivellin sitä parempi ja pitkäikäisempi se on käytössä. Öljvärimaalauksessa käytetään useamman kokoisia litteitä harjassiveltimiä (esim. Tempera KB ja KR tai edullisempi "Eterna"). Harrastuksen edetessä kannattaa myös hankkia **mungon-** ja **näädänkarpas**siveltimiä; ne ovat erinomaisia myös öljyväreillä maalattaessa. Kokeilemalla huomaa eron!

MAALAAMINEN: Öljvärimaalauksen perussääntö on: kerroksittain maalatessa maalataan aina uusi kerros astetta rasvaisemmalla värillä kuin edellinen värikerros. Öljyvärin rasvaisuusaste kasvaa maalausaineen määrää lisättäessä.

Ensimmäinen luonnos maalauspohjalle tehdään yleensä esimerkiksi hiilellä, ei lyijykynällä.

Ensimmäiset värikerrokset maalataan kuultavasti tärpätillä ohennetuin värein. Kerros kerrokselta kasvatetaan maalausaineen osuutta värin ohenteena (käyttämättä enää tärpättiä).

Eri värisävyt käyttäytyvät hieman eri tavalla kuivuessaan. Näin ollen voi maalaukseen yllättäen ilmestyä esim. himmeämpiä kohtia. Maalauksen annetaan kuivahtaa muutamia päiviä - pinnan tulee olla vähintään kosketuskuiva - ja levitä koko työn yli retussi- eli välivernissa. Se poistaa kiillon epätasaisuuden tehden samalla koko maalauksen pinnan vastaanottavaksi uudelle värikerrokselle. Retussivernissaa kannattaa käyttää aina, kun aiemmin maalattu väri on kuiva ja maalaamista aiotaan jatkaa.

Kun maalaus on valmis seuraa pitkä kuivumisprosessi. Sen aikana työ suojataan ohuella retussivernissakerroksella pölyltä, liialta ja muilta ilman epäpuhtauksilta. Retussivernissan voi levittää heti kun työn pinta on kosketuskuiva. Sitä käytetään mahdollisimman ohuesti, jotta öljyvärin kuivumisprosessi pääsee jatkumaan normaalisti.

Vernissaus kannattaa suorittaa aina kuivassa, pölyttömässä tilassa. Maalaus asetetaan vaaka-asentoon ja levitetään vernissa pitkin, tasaisin vedoin. Vernissakerrosta ei saa sivellä kauan, koska silloin siveltimen jäljet jäävät näkyviin. Käytettäessä mattavernissaa sivellään vain samansuuntaisin vedoin (ristikkäisvedot voivat aiheuttaa kiiltävyyseroja). Työn annetaan kuivua samassa paikassa muutamia päiviä. Vernissaukseen sopii parhaiten leveä, suhteellisen pehmeä sivellin.

Rembrandt tauluvernissa eli loppuvernissa (kiiltävä 002, himmeä 003) ja Rembrandt retussivernissa eli välivernissa ovat saatavilla sekä pulloissa että spraynä.

HYÖDYLLISIÄ LISÄTUOTTEITA:

Fiksatiivi
Hiilikumi ja/tai säämiskä
Artist's Color Wheel -sekoitusopas
Öljväripaperi tai -lehtiö
Mallinukke (saatavilla useita eri kokoja)
Sivellinmatto

KÄYTTÖTURVALLISUUS: Vaikka nykyaikaiset öljyvärit ovat pääosin terveydelle vaarattomia, on kuitenkin aina vältettävä toistuvaa ihokosketusta sekä eri aineiden hengityselimiin joutumista (**myös hajuttomien ohenteiden**). Maalatessa ei saa syödä tai tupakoida. Tarvikkeet säilytetään **lasten ulottumattomissa!** Huolehdi tavara riittävästä tuuletuksesta.

AKRYYLIVÄRIT

HISTORIA: Akryliväreillä on lyhyt historia verrattuna esim. öljy- tai akvarelliväreihin. Akryliväreissä käytettävä emulsio kehitettiin vasta 1950-luvulla ja ensimmäinen taiteilija-akryliväri tuli markkinoille 1956 Yhdysvalloissa. Lyhyestä historiastaan huolimatta akrylivärien käyttö on lisääntynyt jopa ohi öljyvärien eräissä maissa. Akrylivärit (taiteilija-) ovatkin monipuolinen vaihtoehto öljyvärien rinnalle.

OMINAISUUDET: Akryliväri on taiteilijaväri aivan samoin kuin öljyvärikin. Kyseessä on kuitenkin kaksi erilaista väriä omine ominaisuuksineen ja käyttömahdollisuuksineen. Kun öljyvärin sideaine on öljy, joka liukenee tärpättiin, on akrylivärin sideaine akryliharts, joka liukenee veteen.

LAADUT: Kuten muitakin värejä on akrylivärejä saatavilla useina eri laatuina. Taiteilija-akrylivärit ovat näistä suosituimmat. Tuotteiden merkitsemistavat ovat kirjavat ja taiteilijalaatuluokan tunnistaa helpoimmin siitä, että siinä on useampia hintaryhmiä käytetyn pigmentin kalleudesta riippuen (esim. Rembrandt). Edullisempia, mutta silti hyvälaatuisia akrylivärejä ovat mm. Talensin Van Gogh ja Amsterdam sekä Schmincken Akademia akrylivärit.

MAALAAMINEN: Akryliväreissä yhdistyy öljyvärien monipuolisuus ja vesipohjaisten värien lyhyt kuivumisaika. Ne ovat kiinteydeltään samaa luokkaa kuin öljyväritkin mutta vesiohenteisia. Kuivuttuaan akryliväri ei kuitenkaan enää liukene veteen.

Akryliväreillä voi maalata paksusti ja peittävästi, jolloin siveltimen jäljet tai maalausveitsen kosketukset jäävät reilusti näkyviin ja silti maalauksesi on kuiva jo muutaman tunnin kuluttua. Mikäli halutaan tehdä akrylivärin läpikuultavammaksi muuttamatta kuitenkaan niiden kiinteyttä / paksuutta, sekoitetaan värin joukkoon **Gel Mediumia**. Gel Mediumin käyttö pidentää samalla jonkin verran akrylivärien kuivumisaikaa. Gel Mediumia käyttäen on myös mahdollista maalata koho- eli impastolasuureja.

Toinen keino vaikuttaa akrylivärien kuivumisnopeuteen on **Retarderin** käyttö värin seassa. Lisätään muutama tippa (2-5 %) tätä hidastinta suoraan väriin. Retarderia käytetään silloin

kun akrylivärin nopea kuivuminen koetaan haitaksi tai jos halutaan maalata "märkkää märälle".

Edellä mainittujen aineiden lisäksi on käytettävissä (esim. akvarellitekniikassa) **maalausaineita**. Vaikka akryliväri on vesiohenteinen on suositeltavaa käyttää näitä mediuumeja jos ohennetaan värejä paljon. Maalausmediuumeja on kahta kiiltoastetta: **himmeä** ja **kiiltävä**.

Valmista akryylimaalausta ei tarvitse välttämättä suojata. Joskus saattaa kuitenkin maalaamisen edetessä käyttää samassa maalauksessa vettä tai mediuumeja eri määriä, mikä aiheuttaa kiiltoon eroja. Tällaiset erot saat korjattua akrylivärien **loppuvernissalla**, jota on saatavilla sekä kirkkaana että himmeänä.

MITÄ TARVITAAN? Akryylimaalauksessa riittää alkuun **värit, siveltimet ja maalausalusta**. Tämän lisäksi tarvitaan esim. lehtiöpaletti sekä vesikuppeja ja paletti-/maalausveitset. Harrastuksesi edetessä suositamme sinua kokeilemaan eri apuaineita sekä erilaisia siveltimiä.

VÄRIT: Seuraavana on luettelo tarvitsemastasi perusvärivalikoimasta. (Numero viittaa **Rembrandt** taiteilija-akryliväreihin).

TITAANIVALKOINEN	105
KADMIUM KELTAINEN (lämmin)	271 tai 269
SITRUUNANKELTAINEN (kylmä)	207 tai 267
KADMIUM PUNAINEN (lämmin)	303 tai 398
KARMIINIPUNAINEN (kylmä)	318
ULTRAMARIININSININEN (kylmä)	504
PREUSSIN SININEN (lämmin)	566
PTHALO-VIHREÄ	675
OKRA	227
UMBRA, POLTETTU	409
SIENNA, POLTETTU	411

SIVELTIMET: Alusmaalaukseen soveltuu parhaiten jäykkä harjas- tai keinokuitusivelliin. Hienoimpiin yksityiskohtiin käytetään näädänkarvasivellintä tai keinokuitua, esim. Tempera s. 20.

MAALAUSALUSTA: Akryliväreillä voi maalata melkein mille pinnalle tahansa. Hyviä alustoja ovat esim. Gesso-pohjusteiset kankaat, joista pellava on paras (esim. Claessens). Öljypohjusteiset kankaat eivät sovellu akryliväreille. Muita sopivia maalausalustoja ovat: Fredrix kangaspahvipohjat, Pittura lehtiö, kovalevyt, lastulevyt, akvarellipaperit, pahvi, puu, poltettu savi ja betoni.

Seinämaalaukset: Hyvälaatuiset akrylivärit soveltuvat myös erinomaisesti seinämaalauksiin ja niitä voidaan käyttää myös paksuina kerroksina. Alustan tulee olla puhdas, rasvaton ja vahaton. Jotta varmistuttaisiin siitä, että väri kiinnittyy tasaisesti ja pysyvästi, tulisi seinäpinta ainakin määrättyissä tapauksissa ensin pohjustaa Gessolla. Seinälle maalattaessa ei väriä saa ohentaa vedellä enempää kuin 20 %. Mikäli halutaan ohuempaa väriä, tulee käyttää maalausainetta.

HISTORIA: Vaikka vesivärien käyttö aloitettiin jo esihistoriallisina aikoina ovat nykyaikaiset vesivärit kehityksen tulos, johon ovat vaikuttaneet mm. Albrecht Dürer (1471-1528) sekä J. Turner (1775-1851). Kehityksen myötä syntyivät tämän päivän läpinäkyvät (akvarelli) ja peittävät (guassi) vesivärit. Yleisessä kielenkäytössä vesiväreistä puhuttaessa tarkoitetaan yleensä akvarellivärejä, joita on saatavilla sekä nappeina että tuubiväreinä.

OMINAISUUDET: Vesivärit ovat väripigmentin ja esim. arabikumien ja hartsien sekoituksia. Kuten kaikissa vesipohjaisissa väreissä veden haihtuessa sideaine kiinnittää väripigmentin maalausalaan. Yksi vesivärien eduista onkin, että työ valmistuu kuivumisen puolesta muutamassa hetkessä. Haittapuolista mainittakoon se, että vesiväri työ on vähemmän kestävä ympäristöhaittoja vastaan kuin esimerkiksi öljyväri työ. Niinpä on suositeltavaa suojata se kosteutta ja saasteita vastaan.

VÄRIT: Tarjolla on monenlaisia akvarellivärejä, jotka voidaan jakaa kolmeen **laatuluokkaan:** koululais-, harrastelija- ja taiteilijaväreihin. Koululaisvärit ovat pyöreitä nappeja ja harrastelijavärit ovat yleensä kaukaloissa. Varsinaiset taiteilijalaatua olevat värit ovat kaukaloissa joko puoli- tai kokonapaina tai tuubeissa. (Aloittelijan kannattaa hankkia heti alusta pitäen jonkin tunnetun valmistajan (Schmincke, Talens) taiteilijalaatua olevat värit, sillä ne poikkeavat kahdesta ensin mainitusta laadusta paljon.) Ne ovat erittäin riittoisia, niiden sävyt ovat voimakkaat, kirkkaat ja puhtaat, laatu on aina tasainen ja koska pigmentit ovat erittäin hienojakoisia, rakeisuutta ei esiinny. Hyvissä taiteilija- ja harrastelijaväreissä on aina **valonkestävyysluokitus**.

Perusvärit, joiden pitäisi kuulua harrastelijan valikoimaan (suluissa Schmincke-tehtaan **Horadam** taiteilija-akvarellivärien numero):

Kylmä ja lämmin keltainen	(215 ja 225)
Kylmä ja lämmin punainen	(358 ja 349)
Kylmä ja lämmin sininen	(488 ja 494)
Kylmä ja lämmin vihreä	(519 ja 515)
Keltaokra	(655)
Umbra, poltettu	(668)
Norsunluumusta	(780)

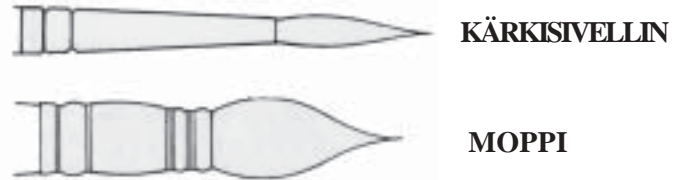

Schmincke Akademie lajitelma ja Talens Van Gogh taskurasia

SIVELTIMET: Sivellin on paperin lisäksi tärkein työskentelyvälineesi. Ilman hyvää (ja valitettavasti kallista) sivellintä voi jopa tulla tulokseen ettei osaa maalata vesiväreillä. Sivellintä valitessasi pätee vain yksi sääntö: **ostetaan paras mahdollinen!**

Akvarellimaalarin suosimat sivellimet vaihtelevat suuresti ja mitään selvää ohjetta siitä, mitkä ovat ne oikeat sivellimet, ei voi antaa. Näädänkarvainen kärkisivellin kuuluu kuitenkin lähes jokaisen välineistöön.

Kärkisivellimet: Parhaat kärkisivellimet tehdään näädänkarvoista (sable, martre, Kolinsky).

Hyvän sivellimen tunnusmerkkejä ovat mm.: märkänä sivellimen kärki on hyvin terävä ja pysyy koossa, karva ei ole liian "veltto" vaan mitä parempi karva sitä napakampi sivellin. Sivellin on "testattava" aina märkänä, sillä hyvinkin sivellimen karvat harottavat kuivana, jos valmistajan suojaava liimakerros on lähtenyt pois. Toisaalta liimattu sivellin saattaa antaa hyvinkin valheellisen kuvan muodostaan. Erittäin korkeatasoinen Kolinsky-sivellin on ranskalaisen Raphael-tehtaan sarja 8404. Edullisemmän vaihtoehdon löytää näädänkarvasiveltimissä Temperan sarja 10:ssä sekä Raphaelin oravankarvaisessa sarja 8354:ssä.

Moppi on suurikokoinen oravankarvainen (squirrel, petit gris) sivellin, jossa kärki suippenee teräväksi. Se pystyy pitämään itsessään suuren määrän vettä. Hyvälaatuinen moppi sopii paperin kostuttamiseen, suuriin laveerauksiin ja terävän kärkensä ansiosta myös tarkkaan työskentelyyn. Suositettu moppi on Raphael 803.

Näiden siveltimien lisäksi on akvarellistien käytössä mm. lattasiveltimiä sekä isokokoisia häränkarvasiveltimiä (Tempera sarja 5) sekä ovaalisiveltimiä (Raphael 903).

PAPERIT: Hyvältä akvarellipaperilta vaaditaan paljon. Paperin tulee kestää pingotusta, kostutusta, pesua ja jopa hankaustakin kuitenkin kadottamatta kiinteyttään ja kauttaaltaan tasaista värin imukykyään. Se ei saa myöskään kellastua tai haurastua ajan kuluessa ja taiteilijapaperin onkin oltava happovaa (acid free) tai pH-neutraali.

Akvarellipapereita on saatavilla yleensä kolmea eri karkeusastetta (sileä = hot pressed, puolikarkea = not/cold pressed ja karkea = rough). Paperin yksi tärkeimmistä ominaisuuksiin vaikuttavista tekijöistä on liimaus, koska sen ansiosta väri pysyy paperin pinnalla veden imeytyessä paperiin. Tämä ilmiö antaa vesiväreille niiden kirkkauden (joka häviää huonolaatuista paperia käytettäessä, koska väri imeytyy veden mukana paperiin). Lisäksi on kiinnitettävä huomiota paperin lumpupitoisuuteen (100 % on paras) ja painoon. Mitä painavampi paperi sitä paksumpi ja lujempi se on. Pienempikokoisiin töihin on 180-200 grammainen paperi mainio, mutta pidemmälle ehtineet maalarit eivät usein käytä alle 300 gramman paperia. Kun valitaan akvarellipaperia ensimmäisiin töihin suositamme puolikarkeata paperia, sillä karkean pinnan käsittely vaatii kokemusta! Hyviä papereita valmistaa mm. Fabrianon (perustettu v. 1283). Muita tunnettuja merkkejä on mm. Saunders Waterford and Bockingford sekä Schoellershammer.